

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik

WALTER LAJOS és SZABÓ SÁMUEL.

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egylet titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Kálmonostorutca 57. sz.)
czimzendők.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:

1870 egész évre:

Egyleti tagoknak 1 fr. —
Nem tagoknak 2 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Teljes számu példányokkal még. folyvást
szolgálhatunk.

Pályázat.

A kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanintézetnél folyó év november hó 1-jével betöltendő 12 állami alapítványi és 8 intézeti szabad helyre ezenel pályázat nyitattik.

Az állami alapítványi helyekért csakis az erdélyi s kapcsolt részekben — az intézeti szabad helyekért ellenben a magyar korona országai bármelyikében született ifjak pályázhatnak.

Felvételi feltételek: legalább 17 éves kor s 6 gymnasiumi vagy 4 reáliskolai osztálynak kitűnő sikerrel lett bevégezése; munkára képes, egészséges testalkattal s jó erkölcsű magaviselet. Az állami alapítványi helyekért folyamodók folyamodványaikát, iskolai és szegénységi bizonyítványt, az intézeti szabad helyekért folyamodók viszont iskolai és szülőik vagyoni állásáról szóló bizonyítvánnyal kötelesek ellátni.

Az állami alapítványi helyekre befogadott ifjak az erdélyi országos alapból egyenként évenként 150 frt segélyben részesülnek, s ez összegért az intézetben convictus-szerű berendezés mellett, mosáson kívül minden ellátásban.

Az intézeti szabad helyekre felvett ifjak viszont évenként fizetendő 150 frtért az állami segélyben részesülő ifjakkal egyenlő ellátásban részesíttetnek.

A folyamodások folyó év aug. 5-ig a kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanintézet igazgatóságához, Kolozsvár, külmonostorutca 57. sz. nyújtan-
dók be. Kolozsmonostor, 1870 július hó 1.

Az igazgatóság.

A testalak és a haszonvételi (termelő) képesség közötti viszony a szarvasmarhánál. *)

(Állattenyésztési tanulmány.)

A tapasztalás fényesen bebizonyította, miszerint minden tenyésztő méltán tulajdonit az egyes alaki sajátságoknak a tenyésztésnél oly nagy fontosságot; mert kézzel fogható eredmények mutatják, miszerint a különféle haszonvételi képességek az állatoknál bizonyos alaki sajátságokhoz vannak kötve, vagyis hogy az állatok termelési képessége a testalakkal s az egyes testrészek kissébb-nagyobb mérvbeni kifejlődésével valóban a legszorosabb összefüggésben áll.

E tapasztalatnak mint természetes következményét lehet tekinteni azt, miszerint a tenyészállatok megválasztásánál s általában véve a nemesítésre törekvő tenyésztésnél, ma már az állatok alakjának megítélése tekintélyes szerepet játszik. Igaz a régibb időben is volt erre tekintet, azonban főleg csak a lótenyésztésnél, és itt is a legtöbb esetben csakis a divat által megállapított szépséget, arányokat tartva szem előtt, míg az újabb időben az állatok alakját a tenyésztésnél, a szarvasmarhánál is kiváló figyelembe látjuk vétetni és pedig az épen említett tapasztalat alapján, csaknem kizárólag az állatok haszonvételi termelő képességére való tekintettel, miért is ma már többé nem elég, hogy a tenyésztő az állatok alakját csupán szépség, s arányosság tekintetében vegye bírálat alá, minek megítélésénél még ma is oly gyakran a divat vagy a múlt időből átöröklött hibás s téves nézetek lebegnek szem előtt; hanem, ha feladatának a kor kívánalmi szerint meg akar felelni, vagyis e célból a tenyésztésnél az egy, vagy más haszonvételi irányban legkedvezőbb alak megítélésénél bizton eljárni; továbbá a nemesítésnél egy alak fejlesztését illetőleg kedvező eredményt akar elérni, arra el-

*) A német gazdasági irodalomban található ez irányu legjel-
lesb munkák nyomán.

kerülhetlenül szükséges az, hogy az állatok alaki kifejlődésének értékét alaposan ismerje, vagyis hogy mindazon testrészek és szerveknek az állati test háztartásabani jelentősége s működéséről tiszta, helyes fogalommal bírjon, melyek a különféle haszonvételi (termelési) képességek székhelyeül ismertettek fel, s bizonyultak be, mert a megkívántató alaktól elütő (heterogen) alakokkal bíró állatok is bírnak ugyan néha egy vagy más irányban nagyobb mérvű termelő képességgel, de ezt csak mint kivételt lehet tekinteni, mire azután az utónemzedéknél számítani nem lehet; ennél fogva midőn az alábbiakban idáig az alaki kifejlődést illetőleg a szarvasmarhatenyésztés terén tett észleletek, s kísérletek nyomán felmutatható gyakorlati értékű tapasztalatok ismertetését tűztem feladatul: azoknak e lapok hasábjain való közlése által hasznos szolgálatot hittem tehetni a t. gazda közönségnek.

Tudjuk, hogy az állati test táplálása, növekedése, s ennél fogva az állati anyagok termelése is a takarmány anyagok felvétele s azoknak az állati testbeni átsajátítása által, ez viszontag emésztés és vérkeringés által történik, — már most — miután az állattenyésztésnek általában véve feladata: egy részről állati anyagok termelése, s az állatok bizonyos sajátságainak, melyet t. i. azok különféle iránybani haszonvehetősége fölött határoznak, — kifejlesztése; más részről azonban az üzleti cél elérése tekintetéből, a tenyésztésnek egyszersmind a feléltetett takarmány anyagok lehető legmagasb értékesítése is feladatát képezi: ebből önként következik, miszerint az állatok testalakjának megítélésénél a haszonvételi képességet tartva szem előtt, mindenek előtt azon alapelvből kell kiindulnunk, miszerint általában véve oly test alak a leghaszonhajtóbb, melyből az anyagcserét (Stoffwechsel, emésztés és vérkeringés) a testben közvetítő szerveknek kellő, megfelelő kifejlődöttségére lehet következtetni; mivel az ez iránybani kifejlöttsége a testnek minden tekintetben s irányban neveli az állati test termelő képességét, miután, habár az állati életre a külső befolyások, a talaj, az égélvi viszonyok, stb. és az ezektől feltételezett faji sajátságok nagy befolyással vannak is, de még inkább behat arra az állatok természete s a kitzított tenyésztési célnak megfelelő okszerű takarmányozás, oly anynyira, miszerint csakis általános tapasztalat öszinte nyilatkozatának adott kifejezést, egy jeles németországi tenyésztő *) midőn azt állítja, hogy a legokszerűbb tenyésztés is csak elsatnyult állatokat képes létrehozni, ha az állatok takarmányozása nem okszerű, s az állatokban a természettől nyert — átöröklött — jeles sajátságok mindenkor csak igen kis mérvben fejlődnek ki, ha kellő mennyi és minőségű takarmányozás által a kifejlődést elő nem segítjük, míg kellő mérvű és minőségű takarmányozás által, még ha a tenyésztés nem a legokszerűbb volt is, oly állatokat vagyunk képesek előállítani, melyeknek gazdasági értéke, meszsze túl haladja azon állatok értékét, melyek bár okszerű tenyésztés szüleményei, de silányan lettek tartva. — Második sorban pedig azon testalak érde-

mel figyelmet, mely egészen érintett iránybani kifejlődöttsége mellett egyszersmind a legnagyobb tért szolgáltatja azon állati anyagok lerakódására, melyeknek egy vagy más állatfaj tenyésztésénél gazdasági szempontból a legnagyobb értéke van. A menyinyben tehát a különféle állatnemek, sőt azok egyes fajai is különféle célokra használatnak, magától értetődik, hogy e szerint a test alakot illetőleg is különbözők a követelések, p. o. kiválólag hústermelésre tenyésztett szarvasmarha fajoknál a húslerakodásra a legkedvezőbb alaknak van legnagyobb értéke, míg a tejtermelés vagy igavonásra használt állatoknál ismét más és más tekintetek jönnek figyelembe.

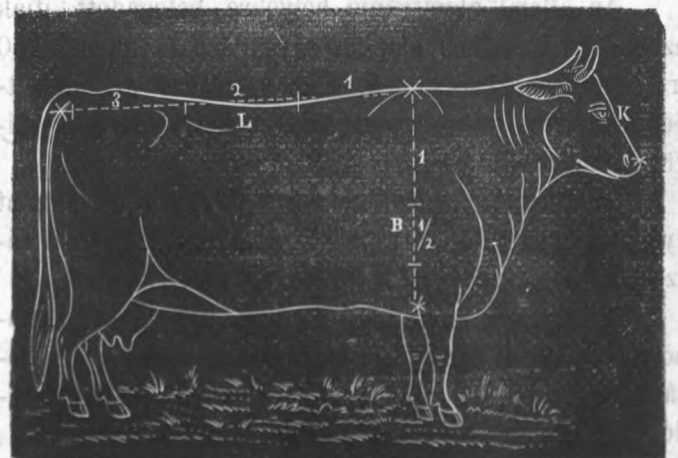
Ezeket általánosságban előre bocsátva, térjünk át kitzított tárgyunkhoz s vizsgáljuk közelebről: mire kell ügyelni a szarvasmarha tenyésztésnél az alaki kifejlődést, és pedig mindenek előtt mire kell ügyelni a fej alakját illetőleg?

I. A fej.

A fej alakja, annak nagyságát, körvonalait tekintve, mindenekelőtt igen figyelemre méltó képét szolgáltatja annak, hogy mily fokán áll az illető faj a nemesítésnek. A fej képezi ugyan is a tenyésztés sikerének próbakövet.

A nemesítésnél, ha a tenyésztő fáradságának jutalmát akarja látni, kiváló gondjának kell lenni arra, hogy a legbecsesebb termékeket szolgáltató testrészek minél inkább, a kevésbé értékes termékeket szolgáltatók ellenben milyen a fej is, (a fejhez tartozó részek magasabb értékesítésre nem lévén alkalmasok) minél kevésbé legyenek kifejlödvé. Ez az oka, a miért a túlságos nagy fej minden állattenyésztő szemében nevezetesen csökkenti az állat bécset, míg az aránylag kis fejet ellenben minden tenyésztő mint az illető állatfaj fajnemességének jelvényét tekinti, mi azonban nem zárja ki ama szintén nem kevésbé fontos követelést a fej alakjára vonatkozólag, miszerint a homloknak a fej nagyságához aránylag lehető szélesnek kell lenni, mivel ez a tett tapasztalatok szerint a könnyű táplálkozás i képességnek a jele, s miután azon állatoknál, melyeknél a széles homlokkal, széles száj és széles orr is van párosulva, a táplálkozás i képesség még inkább fokozva lenni tapasztaltatott: a hústermelésre, hízásra szánt állatfajoknál a tenyésztőnek még a széles orr és széles szájra is tekintettel kell lenni.

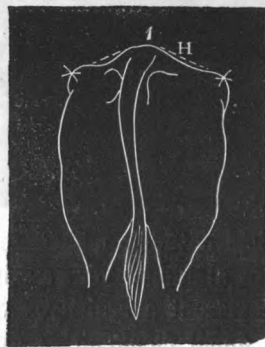
1-ső ábra.

*) Dr. Settegast „Die Thierzucht“ 349 l.

A szarvasmarhánál a fejméreteit illetőleg dr. Kraemer több faj-szarvasmarhánál e részben tett vizsgálódásai alapján igen kedvezőnek mondja azt valamely fajra nézve, ha a fejhossza a homlok búbjától a felsőajkak széléig mérve rövidebb, semmint a csipők mérete az egyik csipőcsont horpadástól a másikig huzva a vonalat; ha továbbá a mell mélysége — a mar csucsától a könyökig — legalább $1\frac{1}{2}$ —2 fejhosszat ad ki, s végre ha a törzs, a mar csucsától a farcsontok hegyéig mérve, legalább 3 fejhosszal bir — (Lásd az 1 és 2 Ábrát). —

2-dik ábra.

Hogy mennyire elütő eredményeket szolgáltatnak az ily irányban tett vizs-

gálódások szabadon a következő példával felvilágosítani:

A vizsgálat alá vett tehének származása:	A fej hossza:	A törzs hossza:	A mell mélysége:	A csipők szélessége:
Harz vidéki faj (Westfalia.)	$11\frac{1}{2}$ ''	54'' (1: 2,76)	25'' (1: 4,28)	$18\frac{1}{2}$ '' (1: 0,94)
Algauti faj	20''	55'' (1: 2,75)	26'' (1: 1,3)	20'' (1: 1,1)
Hollandi faj	18''	56'' (1: 3,11)	$26\frac{1}{2}$ '' (1: 1,47)	19'' (1: 1,15)
Shorthorn faj	$18\frac{1}{4}$ ''	56'' (1: 3,06)	$29\frac{1}{2}$ '' (1: 1,61)	21'' (1: 1,15)

A fej hosszának a törzs hosszával, a mell mélységével s a csipők szélességével összehasonlítása azért történik, mivel ezek a törzs főméreteit szolgáltatják, míg a fejhosszának a végtagok hosszávali összehasonlítása azokból nem vezethet célhoz, mivel a nagyfejű közönséges fajból származó állatok, rendszeren nem csak hosszú fejjel, hanem hosszú végtagokkal is birnak.

A fentebbi számokból, s azoknak az állatok hasznvételi képességével való összefüggéséből világosan kitünik, hogy az állatok előhaladó nemesedésével a törzsméretei, — a fejhosszával szemben, — mindinkább nagyobb számokat tüntetnek fel

Hogy az állatoknál, melyek hosszú s nehéz fejjel birnak, egyszersmind aránylag tetemesebben erősbek és hosszabbak a végtagok is: a felől könnyen meggyőződhetik mindenki a hegyifajoknál. Az aránytalanul nehéz, nagy fej pedig egyszersmind mindig vastag csontú végtagokkal lévén összekapcsolva, tehát a nagy fejet mindig a faj durvasága jelölhet s kell tekinteni, s mivel az ily fajoknál azután a kevésbé értékes részek általában túlnyomóan ki vannak fejlődve, természetes, hogy azok haszonvételessége általában véve alanti fokón áll.

A teheneknél a kis, könnyű finom metszetű fej kiváló összefüggésben látszik lenni a jó tejelési képességgel. A kis, finom metszetű fej, főjelve a nőiességnek. A him állatoknál aránylag a fej búbja — két szarv közötti része — sokkal szélesebb; ugy szintén rendszeren szélesebb a száj is, a fej hosszát illetőleg ellenben kevés különbséget találni a nő és him állatok feje között.

Minél kisebb, könnyebb fejjel bir tehát aránylag valamely tehén, — miután azzal összefüggésben, rendszeren az állat egész szervezete finomabb kifejlődésű: annál jobb tejelő szokott az lenni, főleg ha még a kis finom metszetű fejjel öszhangzásban a szarvak is vékonyak és finomak. A him állatoknál ellenben egy általában nem ajánló a nőies fej, mivel ez a him állatoknál a nemzési erő, s ezzel kapcsolatban az átöröklési képesség hiányát jelzi.

Otromba, nagy fejű tenyészállatoknál a fejnek ily túlságos kifejlődése gyakran vetős szülésre ad okot, mi ismét ezzel több ok arra, hogy a kisebb, könnyebb fejű állatokat a tenyészállatok megválasztásánál mindenkor elébe tegyünk a nagy, otromba fejűeknek.

A bőr minőségéről alább lesz ugyan bővebben szó, azonban itt e helyen is kell, hogy röviden érintsük azt. Minél nemesebb ugyanis, valamely állat, általában véve annál ruganyosabb, finomabb, nyulékonyabb annak bőre, s finomságánál fogva annál jobban reá fekszik az a finomabb izmokkal ellátott testrészekre is, s így annál kivehetőbben feltűnnek az ily finomabb testrészek, tehát a fejnek finomabb domborzatai is.

A nemes állatok feje ennél fogva mindig soványabbnak látszik; míg a közönséges fajból származott állatoknál rendszeren durva metszetű, csontos-husos fejre találunk, s ugyan ez áll a végtagokra nézve is.

A bőrnek ily, az állat nemes származásáról tanuskodó minőségét mutatják a nagy, vékony, s csaknem átlátszó fülek, s továbbá ha a homlokot, s a szemek körüli részeket szintén finom sima szőr fedi. Ha végre a homlok az orr felé kifinomul, elvékonyul, s az orrba való átmenetnél befelé hajlott, homorú: az esetben a fej alakjából az illető állatnál még magasb termelő (hasznvételi) képességre következtethetünk. Egyéb kedvező alaki kifejlődés mellett: a magyarszarvasmarhánál annál kedvezőbb következtetést lehet tenni, az illető törzs jóságára és tisztaságára, minél finomabb és erősből van kifejlődve a fej búbját borító göndör szőrkorona.

Az állatok jellemére a szemek kifejezéséből lehet legbiztosabb következtetést vonni. Tágra nyilott és kisszemű állatok, továbbá melyek átható vagy nyugtalan tekintettel birnak hus és tejtermelésre, mivel rendszeren nyughatatlanok és vadak, nem valók. Az ily állatok kevésbé jól értékesítik a takarmányt, semmint a csendes vérmérsékletűek; mire viszont a nyugodt és szelid kifejezésű, nagy szemekből, mi egyszersmind az állatok szelidségéről is kezeskedik, lehet következtetni.

2. A nyak.

A nyak alakja csak távolabbról van ugyan viszonyban az állatok termelési képességével; mivel az abban elhelyezett szervek csak közvetve vesznek részt a táplálkozásnál, ennél fogva a nyak alakjának szemügyre vételénél főleg csak arra kell tehát ügyelni, miszerint az oly alakkal birjon, hogy a test egyéb részeivel szemben szépségi, arányossági tekintetben kiállja a bírálatot.

Hibás tehát a nyak, ha túlságos hosszú, vagy túlságos vastag, vagyis igen erősen meg van az izmokkal rakva, miután a nyakról lekerülő hus is silányabb minőségű (durva rostú és kemény) s így az izmokkal erősen megterhelt nyak szintén csak a kevésbé értékes testrészek súlyát szá-

poritván, egyáltalában nem kívánatos, hogy a nyak erősen legyen kifejlődve. Főleg áll ez a tehenekre nézve, miután a tapasztalat azt mutatta, miszerint a könnyű metszetű, keskeny s vékony nyakkal bíró tehenek rendszeren jobb tejelők, semmint a vastag nyakuak. A teheneknek a ránczos, s nagy lebernyével ellátott nyak bikaszerű kinézetét kölcsönözvén, természetesen hol az előjön, mindenkor a csekély mérvű termelő képesség jeléül tekintendő, ellenben a túlságos hosszú és vékony s közvetlen a fej megett, a tarkónál behajlott nyak igen gyenge test szervezetre enged következtetni, s így a nyak ily alakja tenyésztési szempontból épen nem kívánatos, habár a nyaknak ezen, a tenyésztésnél kevésbé kívánatos sajátságai, sokszor igen dús tejelési képességgel vannak összekötve.

A bikáknál tenyésztési szempontból a nyaknak erősebb kifejlődését kell ugyan követelni, vagyis ezek nyakának erősebben kifejlett izmokkal kell birni, valamint kívánatos a bikáknál az is, hogy ugy a nyakbúb, mint a lebernye is ki legyen fejlődve, mivel mindezen jelvek a nemzési erő, vagyis átöröklési képesség jelveit tekintethetnek, azonban a nyakbúbnak túlságos sok és erős ránczok által környezve, s a lebernyének igen buján, kifejlődve, széles vastag ránczokban és mélyen alá függni, s durva szőrrel fedve lenni még a bikáknál sem szabad, mivel az érzésben tett vizsgálódások azt mutatták, miszerint azon állatoknál, melyeknek nyaka széles, s vastag lebernyével van ellátva s a lebernye durva szőrrel fedve, rendszeren túlságos erősen van a csontrendszer is kifejlődve, s a mely fajnál a lebernye ily alakban jön elő, ott jó tejelő, s könnyen hizó állatokat csak elvétve, kivételképen lehet találni, sőt az ily állatoknak husa is durva rostu szokott lenni.

A tett mérésekből, a nyak méreteit illetőleg, azt lehet következtetni, miszerint a nyak hossza akkor áll a testtel arányban, ha az a szarv-közöktől, fejbúbjától a marhegyéig mérve, a fejnek $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ szerez hosszúságával bir.

3-dik

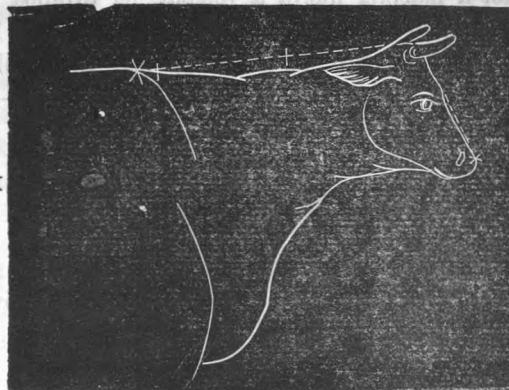
ábra.

A 3. és 4-ik Ábra, a túlságos erős lebernyével ellátott (3) s a túlságos hosszú (4) nyakat tünteti elő, míg a nyak szabályos hosszát és a lebernye szabályos kifejlődését az 1. Ábra mutatja.

3. A mell.

A mellüreg azon része a törzsnek, melynek alakja és kiterjedése az állatok táplálkozási képességére a legközelebbi befolyással van, ugyanis a mellüregben vannak el-

helyezve a tüdők és a szív. A tüdők közvetítik a légzés folyamata által az élyen fölvételét a vérbe és kiválasztását abból a szénsavnak. A vérnek ezen élegülése főforrását képezi az állati melegségnek, s az élegülés folytán lesz a visszéri kék vérből ismét üteri piros vér, mi a test táplálását

4-dik

ábra.

eszközli. Miután tehát a tüdők működése által készül az állati test táplálására alkalmas vér s a szívnek szabad, akadálytalan működése viszont a szabályos vérkeringést tartja fenn, természetesen annál élénkebb és gyorsabb az anyagcsere a testben, minél tevékenyebbek e szervek. Már most, a mellkas alakjától függvén azon üreg térsége, melyben ezen szervek fekszenek, természetes az is, hogy minél szélesebb és hosszabb a mellkas, annál inkább kifejlődhetnek abban a benne elhelyezve lévő szervek is, s annál tökéletesebben, szabadabban végezhetik azok feladatukat.

A mell-üregben elhelyezett szervek kifejlődése és tevékenységétől van tehát feltételezve az állatok táplálkozása, a takarmányszerek értékesítése, s az állatok ereje és kitartása. „Az elfogyasztott takarmányszerek megemésztése és átsajátítása egyenes arányban áll a tüdők nagyságával“ mondja Villeroy, „Egy állat, mely nagy tüdővel bir, a takarmányszereket jobban kihasználja, vagyis annak egy bizonyos mennyiségéből többet képes elsajátítani, semmint egy kis tüdejű állat.“ Cuvier pedig összehasonlító boncztanában azt állítja, hogy „az izmok ereje egyenes arányban áll, a légzés minőségével.“

A mellkas alakjának megítélésével tehát mindenek előtt annak térsége jön tekintetbe, s ez a mellkas függőleges (mélység) és szélességbeni kiterjedésének méretéből tűnik ki.

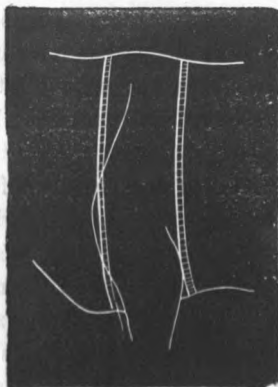
A mellkasnak lehetőleg mély, széles és hosszúnak kell lenni, hogy a kifejlett tüdők abban annál szabadabban végezhesék működésüket. S a mint egyik vagy másik irányban hiányosan van a mellkas kifejlődve, a szerint a táplálkozási képesség is alább száll, mert — habár az újabb időben egy némelyek, nevezetesen Baudement, kihez Nathusius is csatlakozik, bebizonyították is, hogy a tüdő nem a mellkas kifejlődésével arányban fejlődik ki, mint azt eddig állították — az a fentebbi állításnak ellent nem mond, mivel 1) nem a tüdő abszolút nagyságától, hanem csak annak a testhez arányáról van szó; 2) mert nem csupán a tüdők nagyságát, hanem főleg azok szervezetét is kell tekinteni, a mint hogy a tapasztalás a fentebbi állítást teljesen igazolja is; ugyanis minden könnyű táplálkozási képességéről ismeretes angolországi állatfajoknál nagymérvben, s erősen kifejlett mellkassal találkozunk, s a lóismerő egy perczig

sem gondolkozik azon, valljon egy gyenge, vagy erős mellkassal ellátott állat lesz-e hasonló tartás mellett jobb husztartó. Csupán a bőtejelő szarvasmarhafajoknál térnek el némelyek annyiban a mellkas alakját illetőleg a fentebbi állítástól, miszerint a lapoczkák megett befűzött mellkast, a mint az t. i. a hollandi és normandi fajteheneknél előjön, a jó tejelés jelének lenni állítják, noha a Szászországban tett, ez irányú kísérletek által be lett bizonyítva, hogy míg a hollandi tehenek 100 font széna érték után 40 itcze tejet, addig az algai fajtól származottak 48 itczét adtak, vagyis az utóbbiak táplálkozási képességre nézve a hollandiakat felül múlták, miről az algai fajnál általában feltalálható szabályosan kifejtett mellkas kezkeskedni is látszik; de meg néhány jelesb állattenyésztőnek sikerült is ezen, a hollandi faj teheneknél feltalálható mellkas-hibát eltávolítani a nélkül, hogy azok tejelési képessége alább szállott volna, míg azok táplálkozási képessége ellenben ez által tetemesen emelkedett: és így az ezen kísérletekre alapítható tapasztalatok is igazolják, hogy a szabályosan kifejtett mellkasra a tenyész állatok megválasztásánál mily nagy figyelmet szükséges fordítani.

A mellkas szélességét legjobban meg lehet a váll szélességéből itélni, ugyanis annál távolabb állanak a vállak egymástól, vagyis annál szélesebb a mar, minél jobban ki vannak domborodva a valódi bordák, vagy is a mi egyre megyen, minél téresebb, szélesebb a mellkas.

Hasonlóan lehet a mellkas térességére annak a lapoczkák előtti és megetti körméretéből is következtetni. Igaz ugyan, hogy a keskeny, szűk mellű állatoknál is tetemes körméretű mellkasra találhatunk, mivel a mellkasnak a lapoczkák előtti körméretére a szűgy erősebb kifejlődésének is lehet befolyása, azonban a mellkasnak e két helyeni körméretéből világosan lehet látni, vajjon a mellkas általában véve, egyenlőn van-e kifejlődve, vagy sem; ugyanis, ha a két körméret csak kevésbé különbözik egymástól, vagy éppen egyenlő, ez annak a jele, hogy a mellkas általában véve egyenlő kiterjedéssel, térességgel bír, vagyis, hogy a mellkas a lapoczkák megett nincs befűződve, mely hiba azonban a hátgerincz közvetlen a mar megetti részének meghajlása által is előállhat.

5-ik ábra

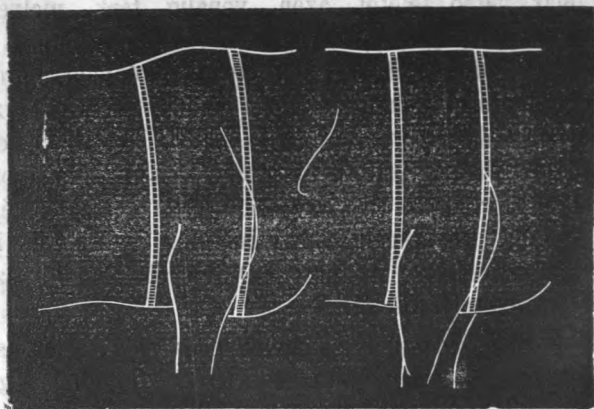
Az 5. 6. és 7-ik Ábrák különböző alaku mellkasokat tüntetnek elő, nevezetesen az 5-ik Ábrán a lapoczkák megett befűződött, a 6-ik hajlott hátge-

rincsel bíró, s a 7-ik, a szabályos méretű mellkast. Egyszersmind az Ábrák mutatják azt is, hogy az ily méréseknél mint kell a mérszalaggal eljárni.

A mellkas mérését illetőleg még meg kell jegyezni, hogy a mellkasnak a lapoczkák előtti mérése alkalmával, a mérszalagnak jól a mellesontra kell illesztve lenni, s ennélfogva ha lebernyével bír az állat, azt az ily mérések alkalmával fel kell hajtani.

Hogy pedig mily különböző eredményeket szolgáltatnak az ily mérések a különböző fajból származott állatok-

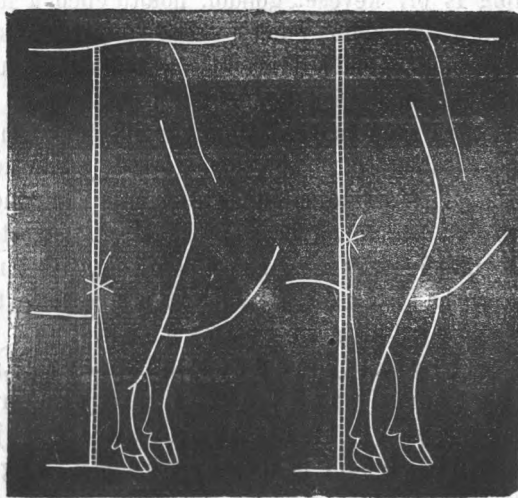
nál, azt Dr. Kraemer több ízben s több példányokon véghez vitt mérések nyomán az alábbi számokban tünteti elő. 6-dik ábra. 7-dik ábra.

Az állatszármaazása	A mellkas körmérete:		Különbőség
	a lapoczkák előtt	a lapoczkák megett	
Harzvidéki faj	73"	69"	4
Algai faj	74 1/2	71 1/2	3
Hollandi faj	70 1/2	69 1/2	1 1/2
Shorthorn faj	80 1/2	80 1/2	—

A mell mélységét pedig a martól a könyök ízületig, s innét le a patáig tett mérésekből lehet legbiztosabban megítélni, s a mellesontra a hasvonalhozi fekvéséből (Nathusius). Az első mérésre nézve igen kedvezőnek mondhatjuk, ha a felső méret, vagyis a martól a könyökizületig tett méret, túlhaladja az alsót, vagyis a lábak hoszméretét. A 8-ik ábra mély mell és rövid lábakat s a 9-ik szűk mell és hosszú lábakat mutat fel.

8-ik

9. ábra

Ily eredmény mind a mell kellő mélységéről, mind pedig a végtagok hosszának a testhezi kellő arányáról kezkeskedik. A mellesontra a hasvonalhozi fekvését illetőleg pedig szükséges, hogy a mellesont mélyebben fekdjék a hasvonalnál. Mind a két méretet illetőleg meglepő eredményt találhatni a Shorthorn fajnál.

Az állat származása:	M é r e t	
	a martól a könyök ízületig	a könyökizülettől a patáig
Harzvidéki faj	25"	29
Algai faj	26 1/2"	28 1/2
Hollandi faj	26 1/2"	30"
Shorthorn faj	29 1/2	28"

4. A mellső hastáj.

Mellső hastáj alatt a törzsnek azon részét értjük, mely alúla a mellcsont végétől, tehát a 8-ik bordától s felül a mar hátsó felétől azon vonalig tart, melyet a legvégső hátságigolyától, a végső borda irányában a test körül vonva gondolunk. Tehát a tulajdonképpeni bordatáj az s a legfontosabb emésztési szerveknek egy részét zárja magába. Itt találjuk ugyanis a bendőt (Pausen), a reczés gyomrot (Haube), a paczalt (Psalter) és az oltó gyomrot (Lobmagen), valamint itt van elhelyezve a máj és lép is, miből önként következik, hogy a has e mellső tája ilyen vagy amolyan alakja is nem kis jelentőséggel bír az állatok hasznóvételét illetőleg.

A mellső hastájnak mindenek előtt elég széles és teresnek kell lenni ama fontos emésztési szervek befogadására, miért is a bordáknak oly domborúknak kell lenni, hogy a mellső hastáj tökéletes folytatását képezze [a mellkasnak s rajta semmiféle horpadás, mélyedés elő ne jöjjön. Tehát a hátgerincnek is egyenes vonalat kell képezni, a mi nem csak az erőkifejtésre igen kedvező, hanem a bordáknak kedvező szabályos fekvését is maga után vonja s nem engedi a hasat túlságos mélyen csüggeni alá, miért is a hajlott hátgerinc s annak minden egyéb szabálytalan alakja, valamint a bordák szabálytalan kifejlődésű fekvése is méltán bizalmatlanná teheti a tenyésztőt a tenyész állatok megválasztásánál, az ily példányok iránt. Az e részben előjövő hibás alakok, rendszeren rosz takarmány értékesítési képességgel — részint az átöröklésnek, részint az állatok fiatal korban rosz táplálásának a következményei s miután épen azért, mivel a fiatal állatok megfelelő, okszerű s kellő mérvű takarmányozásra a gazdáknak nagy része még mind e mai napig is oly keveset gondol, holott épen a fiatal állatok okszerű és kellő mérvű takarmányozása képezi a szülő-állatok kellő gonddal történő megválasztása után, az állattenyésztés emelésének legfontosabb, legégetőbb kérdését: ennél fogva igen helyén látom ide iktatni azon néhány sort, mit e részben Nathusius, Németország egyik legjelesb állattenyésztője „Vorstudien für Geschichte der Zucht und Haustiére ect. című nagybecsű munkájában tapasztalataira hivatkozva mond: „ismeretes dolog, ugymond, hogy az állatoknál aránylag az élet legelső korszakában legerősebb a test kifejlődése, mely kifejlődést okszerű és kiadóbb takarmányozás által nagy mérvben lehet még gyorsítani. Azonban e kifejlődés nem egyenlő, hanem bizonyos mérvig egyoldalunak mondható; ugyanis a fiatal állatoknál a fejlődés első korszakában alkalmazott nagyobb mérvű takarmány főleg a törzs erősebb kifejlődésére (tehát a legkedvezőbb irányban s módon) hat, vagyis az állatok fiatal korban gazdag és okszerű takarmányozása által mély testű, rövid lábú és kis fejű állatokat vagyunk képesek előállítani, vagyis hasonlókat az újabb időben feltűnt angol állatfajokhoz “ Ennél világosabban a fiatal állatok okszerű és kellő mérvű takarmányozásának fontosságát és szükségét kifejezni nem lehet.

Azon gazdaságokban, melyekben az állatok viz tartalma

lomra igen gazdag takarmányszerekkel táplálkoznak, mi-lyen például a szeszgyári moslék, valamint a hol azokat különféle szerek p. o. só által folyvást viz ivásra ingerli a gazda, a mint rendszeren mondani szokták, a czélből, hogy azok több tejet adjanak, ott ezen visszaszák takarmányozási eljárásnak visszahatása az állatok alakjára és így azok hasznóvételi képességére nézve is kimaradhatatlan; és pedig mutatkozik az a hajlott gerincz, lapos bordák és mélyen lelogó hasban. Azonkívül a gazdag viztartalmu takarmányszerek és túlságos viz ivás által az emésztési szervek elpetyhüdnek, az emésztés meglassul; az emésztési szervek nedv elválasztási képessége elnyomatik s a gyomor és belek túlságosan kitérülnek.

Ha már most az állatok már fiatal korukban ily visszásan takarmányoztatnak, az esetben a még gyenge gerincz és borda csontok engedve a reájok ható súlynak, az állat hajlott gerinczű, lapos bordájú, és pókhasu lesz, minek következtében roszszul értékesítvén azután a takarmányt, természetesen, hogy ily irányu takarmányozása mellett a fiatal állatnemzedéknek, jövedelmező állattenyésztésre számítani nem lehet.

Kodolányi Antal.

(Folytatása következik).

A gazdasági congressus Temesvárt.

(Folytatás és vége.)

Az ország gazdasági állapotjának ismertetésére vonatkozó kérdések.

I. Föld- és rétművelés.

1) A föld megmunkálását illetőleg, általában haladás vagy hanyatlás tapasztalható-e szemben a mult állapotokkal?

Mik legközelebb okai a haladás vagy hanyatlásnak?

2) Észlelhető-e terjedése a mesterséges takarmánytermelésnek a szántóföldeken, nevezetesen az ugarokon? s ha igen: miféle takarmánynövények s mily sikerrel termeltetnek főleg? s mily mérvben gyakoroltatik a takarmánnyal bevetett ugarok trágyázása?

3) Mik főbb terményei a megye szántóföldeinek? s egyre-másra mi szokott lenni azok után holdankint az átlagos termés?

4) Termeltetnek-e a megyében ugynevezett kereskedelmi növények; milyenek: a repce, dohány, komló, festő buzér stb.? Mily terjedelemben és mely helyeken termeltetik ezek közül egyik vagy másik? Hová és mily árakon adatnak el ezen kereskedelmi növények? Mik főbb akadályai a kereskedelmi növények termelésének?

5) Mily természetűek a megyében előforduló rétségek? Vannak-e azok közt öntözés által termékenyítették vagy termékenyíthetők? Lehetnek-e és hol a réttöntözést nagyobb mérvben létesíteni? Mennyi átlagban a rétek termése holdankint?

6) Milyen a trágya kezelése és alkalmazása? Mily mértékben alkalmaztatik a mesterséges trágya és miféle?

7) Történtek-e már földisme végett a megyében geológiai felvételek?

II. Állattenyésztés.

1) Milyenek a legeltetési viszonyok általában s mennyire háladott a megyében oddig a közlegelők felosztása? A felosztott legelők miképpen használtatnak? termeltetik-e azokon a gabonafélék mellett takarmány is? Ragaszkodik-e még a nép

erősen a közlegelők fentartásához? Milyenek általában a még fennálló közlegelők? alkalmasok-e mivélés alá?

2) Milyenek az állattenyésztési állapotok a megyében általában?

3) Hogyan áll névszerint a szarvasmarhatenyésztés? mily fajú marha tenyésztetik?

4) Hogyan áll a lótenyésztés? emelkedik-e vagy hanyatlal-e az? mi befolyást gyakorolnak az állami ménintézetek és fedezési állomások?

5) Hogyan áll a juhtenyésztés? mily fajú juhok tenyésztetnek? emelkedik vagy hanyatlal-e a juhtenyésztés és miért?

6) Hogyan áll a sertésenyésztés? mily fajtájú sertések tenyésztetnek?

7) A községeknél és más földbirtokosoknál találhatók-e alkalmas tenyész-állatok, szarvasmarha, ló és sertésből?

8) Terjed-e a marhának istállónartása a gazdáknál?

9) Minők a halászati és vadászati viszonyok? Gyarapszik vagy hanyatlal-e egészben véve a hal és a vad a megyében? Mik okai ezen haladás vagy fogyatkozásnak? A halászat s vadászat eredményei hol értékesítettnek?

III. Erdészet és gazdasági fatenyésztés.

1) Mily állapotban vannak a megyében általában az erdők? Melyek azokban az uralkodó fáneműek? Léteznek-e a megyében rendszeren kezelt erdészetek? és hol? Történtek-e újabb időben nevezetesebb erdőirtások? s nem történtek-e oly helyeken is, hol az irtás nem lett volna kívánatos?

2) Mily ára van a fának, s mibe kerül egy öl fának a vágatása? Mik főbb bajai és akadályai az erdészeti állapotok javulásának?

3) Terjed-e a faültetés a megyében? s történnék-e a területén előforduló homok-térek mesterséges erdőültetések nagyobb mérvében; kinél és hol? Mik főbb akadályai és nehézségei a mesterséges befásításnak?

IV. Gyümölcsfatenyésztés és konyhakertészet.

1) A gyümölcsfa és konyhakertészet miképen áll a megyében? Haladás vagy hanyatlal észlelhető-e ez irányban?

2) Hol, és kik által képviseltetik ezen iparág leginkább?

3) Mik a kertészeti ipar emelkedésének főbb akadályai?

4) Mily gyümölcsfaj vitetik ki?

V. Szőlőmivélés és borászat.

1) Hogy áll a szőlőmivélés a megyében általában? Észlelhető-e e téren figyelemre méltó haladások és mozgalmak? Találnak forgatása s a régi szőlőknek megifjítása ez alapon alkalmas-c?

2) Melyek a megyének jelesebb bortermő hegyei? Mily állapotban áll körülbelöl a vörös és fehér borok mennyisége egy-egyhez? Mily szőlőfajok termeltetnek túlnyomólag?

3) Mily ára szokott lenni szüret után az eladásra kelendő mustnak vagy újbornak? Hová adatnak el a kész borok a helyi piacokon?

4) Vannak-e nevezeteseb pinczék a megyében? hol és kiké? Vannak-e okszerűbb s iparkodóbb szőlősgazdák számosan?

VI. Gazdasági műipar és gépészet.

1) Vannak-e a megyében s milynemű gazdasági iparágak, nevezetesen szesz-, cukor- vagy olajgyárak és mómalmok? Helyeken vannak ezek s körülbelöl mily mérvben üzik az elástüket?

2) Mily állapotban vannak a gazdasággal kapcsolatos

szeszfőzések, s mennyire gyakorolja a nép a kismérvű üstszerű pálinkafőzést?

3) Miben lelhetők fel a gazdasági iparágak leglényesebb akadályai?

4) Terjed-e a megyében a jobb gazdasági gépek és eszközök alkalmazása? Nevezetesen a jobbféle vasekék kiszorítják-e már a régi s gyarló faekéket? Van-e számos vető, cséplő és aratógép?

5) A cséplőgépek ló- vagy gőzerőre vannak-e inkább alapítva, s hazai vagy külföldi készítmények-e?

6) Vannak-e a vidéken iparosok, kik a gazdasági gépek és eszközök készítése és kijavításával foglalkoznak? s hol léteznek ezek és mily számban?

7) Mik főleg a gazdák panaszai a gazdasági gépek és eszközökre nézve?

VII. Selyemtenyésztés és méhészet.

1) Üzetik-e selyemhernyó tenyésztés, hol és kik által, s mily mérvben? Hová adatik el az előállított selyemgubó?

2) Vannak-e a megyében filandák? s hogy veszik ezek a gubónak fontját?

3) Terjed-e vagy apad-e a selyemtermelés? Mik főbb akadályai a selyemtermelés terjedésének?

4) Uralkodik-e a selyemhernyó-betegség? Honnan veszik a tojást?

5) Diszlik-e a méhészet a megyében, s terjedő vagy apadó félben van-e az?

VIII. Közgazdasági kérdések.

1) Hogy áll a gazdasági oktatás ügye a megyében általában? Van-e a megyében gazdasági, kertészeti vagy borászati iskola?

2) Van-e a megyében gazdasági egyesület? Mily eszközök állanak rendelkezésre; hány tagot számlál? s munkásságát mily irányokban fejti ki főleg?

3) Milyenek a megyében fenforgó munkaviszonyok? Nevezetesen a napszám és cselédek fizetése milyen? Mik az aratási munka körüli szokások? helybeli vagy más vidékről jövő munkaerő végzi-e az aratást? Újabb időben emelkedett-e és mennyivel a napszám? Szokásban vannak-e a szakmáymunkák s mily módon? Van-e a népnek téli elfoglaltatása?

4) Vannak-e a megyében takarékpénztárak, népbankok, segélyegyletek s pénzforrások, melyekből a kisebb gazda is kölcsönözhet pénzt? hol vannak ezek, s mily feltételek mellett adnak ezek kölcsönöket? A megszorult kigazda rendszeren mily kamat mellett kaphat ily intézetek hiányában, egyes magánosoktól kölcsön pénzt? Van-e és mennyiben fogékonyág ily intézetek alapítására?

5) Hogy áll a megye közlekedés és általában utak tekintetében? Mily állapotban vannak a közönséges utak? Melyik a főpiacza a megyének? Javultak-e vagy romlottak-e újabb időben a megyében az utak és miért?

6) Szokásos-e a megyében a birtokok kibérlése? Mily formában történik az? Részletekben, vagy nagyobb önálló tagokban, vagy mind kétfélekép? Minő a bérletek tartalma? Mily állapotban vannak általában a bérlők s különösen a nagyobbak? előmozdítják-e a gazdasági állapotok fejlődését? s honnét jönnek ezen birtokhoz az elemek: hazaiak vagy külföldiek?

7) Vannak-e a megyében rendezettebb és jelesebb gazdaságok? hol és milyek azok?

8) A kisgazdák, vagyis a földmivelő nép állapota általában minő? haladás vagy hanyatlás tapasztalható-e inkább? miké a haladás vagy hanyatlásnak az okai?

9) A tagosítás kérdése miképpen áll a megyében? Van-e már sok tagosított határ?

10) A földérték általában miképpen áll jelenleg a megyében? minő határok közt mozog a földnek eladása és bérleti értéke holdankint?

11) Mily állapotban vannak a mezei rendőrségi viszonyok? Számosan fordulnak-e elő mezei károsítások és lopások? Elégségesek-e a fenforgó panaszok elintézésére az eddigi illetékes közegek?

IX. Külön észrevételek.

1) A lefolyt tíz esztendő alatt hányszor volt a megyében rendkívüli szárazság, késői tavaszi fagy, marhavész s egyéb csapás? s mely években fordultak ezek elő?

2) A nagyobb mérvben történő országos beruházások, nevezetesen vasútépítések által, hatottak-e és miképpen a megye gazdasági állapotaira és termelésére? Névszerint a napszám emelkedésére?

3) Az albizottság az országos gazdaggyűlés fénvázolt feladataival szemben, következőkben hiszi-e feladatokat a temesvári gazdaggyűlés elébe tüzendőeknek és annak következőleg kíván segélyére lenni:

a) A gazdaggyűlés szervezete és ügyrendjéről készült tervezetet azon megjegyzéssel véli a temesvári gazdaggyűlés rendező bizottságának megküldeni, hogy az a tervezetnek a tagokról szóló részét a viszonyokhoz képest bővítvén, a Temesvár vidéki azon községek képviselőit, kik az ügy iránt élénk érdeklődést mutattak, szintén meghívna.

b) A gyűlés tárgyait nézve az albizottság azon véleményben van, hogy a gazdasági leirás adatok gyűjtését az albizottság oly munkának tekintvén, mely — ha azt akarjuk, hogy eredményhez vezessen és a célnak megfelelő értékkel bírjon — legalább egy évi időt igényel arra, hogy ezen idő alatt a több tekintetben beható tanulmányozást és tárgyismeretet feltételező kérdések, kielégítőleg és teljesen megfelelve legyenek; ugyanazért tekintve a temesvári gyűlésig hátralevő néhány hónapnyi rövid időt: nem gondolja az albizottság, hogy a temesvári gazdaggyűlés az említett kérdés-sorozat alapján a behatóbb adatgyűjtést eszközölhesse, hanem úgy vélekedik, hogy a temesvári gazdaggyűlés feladata lehetne, az ott egybegyűlő számosabb gazdák előtt a gazdasági leírás eszméjét népszerűvé tenni, s a későbbi adatgyűjtést a maga körében megindítani.

c) Az albizottság azonban az érintettek kivételével, néhány fontosabb kérdést kíván javaslatkép a temesvári gazdaggyűlés elé közgyűlésileg tárgyalás végett kintütni, és erre nézve a Lónyai Gábor gazd. egy. elnök ur által javasolt kérdéseket fogadja el.

Ezen kérdések a következők:

1) Milyen a gazdasági hitel állapota? Hogy lehetne ezen javítani? Van-e rendelkezésre tőke a vidéken? Különösen a kisbirtokosok hitelviszonyai milyenek?

2) Nem tapasztaltatik-e a vidéken, hogy a föld termő képessége csökken? s ha csökken, nem volna-e ideje a trágyázásra komoly és tüzetes figyelmet fordítani, s ide vágólag a trágyát szolgáltató szalmával okszerűen és takarékosan elbánni és a mesterséges takarmánytermelést jobban felkarolván, a gabnatermelés és állattenyésztés közt a helyes arányt létrehozni?

3) A gazdasági szakismeretek érezhető hiánya mily utón lenne minél terjedtebb mérvben pótolható, — és ezen szakismereteknek terjesztése eszközölhető?

4) A gazdasági egyesületek, melyek egyszersmind a gazdasági szakismeretek terjesztésére is hivatvák, miért nem terjednek a vidéken? Mik ennek akadályai? A létező egyesületek tevékenységének okai? Miként volnának ezek minden irányban a vidéken szervezendők, és éber tevékenységre indítandók?

Ezekon kívül még a következő kérdések, a szakosztályok elébe terjesztendők gyanánt, szintén a temesvári gazdaggyűlés rendező bizottságának használat végett megküldetni határozatnak, ugymint:

1) Föld- és rétmivelés.

1) Miképpen lenne a rétöntözés a vidéken alkalmazható? hol van erre különösebben alkalmas tér? mennyire volna a rétöntözés a kijelölendő vidékre nézve általában jövedelmező beruházás? Miképpen lenne kivihető? mily eszközökkel?

2) Mily kereskedelmi növényeket lehetne előnnyel a buza túltermelés ellensúlyozása, s a mezőgazdaság több oldalúvá tétele céljából, a vidéknek természetesen végett ajánlani? hol és miként volna természetük előmozdítandó?

2) Állattenyésztés.

1) Miképpen lehetne a vidéken elmaradt szarvasmarhatenyésztést emelni?

2) Mily eszközökkel lehetne a vidéken is jövedelmében csökkent juhtenyésztést jövedelmezőbbé tenni; finomabb, vagy több gyapjutermeleési irány, vagy a hus-juhok tenyésztése által?

3) Erdészeti és gazdasági fatenyésztés.

1) Czélszerű-e az államnak azon joga, hogy az erdőállomány fenntartása tekintetéből az egyes birtokost tulajdonjoga korlátlan gyakorlatában megszoríthatja? és ha igen, szükséges-e, hogy az állam ezt tegye?

2) Tapasztaltatott-e bizonyos vidék- vagy országrészben, hogy mióta az erdők megfogytak, azóta a csapadék mennyiségben lezárlott, s az időjárás szélsőségekbe ment által?

3) Mily módon lehetne a befásításokat a vidéken előmozdítani? Mik akadályai? Milyenmü befásítások ajánlatnak a vidékre nézve?

4) Gazdasági ipar.

1) A vidéken dívó tökéletlen kender-áztatás hátrányai miként lennének orvoslandók? Talán mesterséges és közös áztatók által?

2) A vidék mely gazdasági ipar-ágak üzésére alkalmas? Üzetenek-e? ha igen, mily mértékben? ha nem, mik ennek okai? és hogyan hárríthatók el?

5) Selymészet és méhészet.

1) Mi a selymészet jelen állapota, és miképpen lehetne azt emelni? van-e eperfa? Van-e munkaerő és intelligencia e célra?

2) Hasonlóan a méhészet? milyenek a méhtáplálási körülmények?

6) Közgazdaság.

1) Munkáskéz hiány uralkodik-e?

2) Ha igen, miképpen lehetne ezen segíteni?

Ez tervrajza a f. évi gazdasági congressusnak. A gyűlés eredményét megjósolni merészség volna; de az előz

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 13-dik számához.

mények után talán mégis készen lehetünk rá, hogy oly practicus vivmányokat nem fog felmutatni, mint megelőzője. A temesvári congressus egybehívása ugyanis — mondhatjuk — rögtönzött, véletlen volt, s így mintegy váratlanul lepvén meg gazdáinkat, nem fog elegendő időt engedni a legfontosabb kérdések kellő tanulmányozására. Hatását eltéveszteni azonban semmi esetre sem fogja, mert már a kölcsönös eszmecsere, a nézetek és különböző vidékeken, meg egészen eltérő körülmények közt észlelt gyakorlati tapasztalatok közlése, a kölcsönös érintkezés, gazdasági érdekeinknek minden oldalról, a legkülönbözőbb nézpon és felfogások szerint leendő meghányás-vetése az észlelő és gondolkozó gazdára nagyon, de nagyon tanulságosak fog-

nak lenni. Jelentékeny támogatója, tanácsadója leend e gyűlés a kormányának gazdasági érdekeink fejlesztésében s az erre vezető legcélszerűbb eszközök és módok felkérésében. Jótékony hatással lesz az egyleti ügy és annyira szükséges társulás fejlesztésére; s végül az egyesekre nézt azon tudat: egy ily tekintélyes és illetékes testület által kitüntetésben részesülni — minő ellenállhatatlan ösztön a kitartó tevékenységre... Görögország nagyságának egyik leghatalmasabb tényezője az olympiai játékok voltak; hasonló versenytér gyanánt szolgálhatnak anyagi jóllétünk emelésére a gazdasági congressusok.

s — t.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

Választmányi ülés július 4-kén 1870.

XI.

1. Nmlgu Szilávy József földm. ipar- és keresk. m. k. miniszter ur f. é. máj. 31-ki 474 sz. leiratában kormányra jutásáról értesítvén, felhívja az egyletet, hogy hivatalos pályáján őt — tehetsége szerint — gyámolítani, s működéséhez segédkezet nyújtani sziveskednék. — Kedvesen vétetvén tudomásul, a. miniszt. ur nagyfotosságu feladatának sikeres megoldására — hatáskörében és erejéhez képest — előzékeny készséggel és örömmel ajánlja fel egyletünk érdek közösségből folyó, köteleességszerű segélyét és támogatását, s erről ő nmlgát értesíteni határozta.

2. A nmlgu föld. m. k. miniszt.—f. é. 9,856 sz. leirata mellett, — ismertetés és alkalmazás végett — megküldi Stern Manó debreczeni lakos által feltalált állat fülbélyegzőt. — Tudásul vétetvén, Stern ur felszólíttatni határoztatik, mikép említett bélyegzőből — gyakorlati alkalmazás végett — küldjön néhány példányt, hogy saját tapasztalataink és célszerűségéről tett meggyőződésünk után érdem szerint ajánlhassuk gazdaközönségünknek.

3. A nmlgu földm. m. kir. miniszt. f. é. jun. 18-ki 12,063 sz. leiratába tudatja, hogy egyletünknek a gazdasági vándortanítás ügyében f. é. 91 sz. alatt felterjesztett ohajtása értelmében, Lukácsy Sándor vándortanárt utasította, hogy f. é. szept. havában Erdélybe utazzék, — s egyszersmind felhívatik az egylet, hogy egy, közelebből Erdélyben felállítandó, ilyenmü tanári állomás betöltésére alkalmas egyént terjesszen föl. — Lukácsy urnak f. é. szept. erdélyi körútja fölött a választmány már ez évi jun. 7-diki ülésében határozott; a létesítendő vándor-tanári állomás betöltésére alkalmas, szakképzett és megbízható egyénnek kiszemelése pedig a kertészeti szakosztályra bizatik.

4. A földm. m. kir. miniszt. közli a bibarmegyei gazd. egylet által f. é. jul. 11—13 napjain N.-Váradon rendezendő arató gépverseny tervrajzát; különösen felhíván figyelmünket a Marsh-féle amerikai új szerkezetű aratógépre, mely a levágott gabonát — két munkás segélyével, különös

erőmegfeszítés nélkül — azonnal kévébe is köti. — A nagyfotosságuának ígérkező gép munkájának közelebbi pontos megtekintésére, s célszerűségéről való személyes meggyőződés végett, a versenyre egyletünk titkára küldetik ki, s e célból számára az egyleti pénztárból 30 frt. utalványoztatik.

5. A nmlgu földm. m. kir. miniszt. f. é. 11,989 sz. a. megküldi Gyürky Antal „Borászati Lapok“ cz. folyóiratának 5 példányát. — Köszönettel fogadtatván, 1 példány a könyvtárba tétetik, a többi a tagok közt fog kiosztatni.

6. Az esztergommegyei gazd. egylet — a rokon egyletek közt oly üdvös és kívánatos kölcsönös érintkezések koronkénti megújítása céljából — közli megyéje terményállásáról készített értesítését. — Örvendetes tudásul vétetik.

7. A nmlgu földm. miniszt. f. é. 10,008 sz. alatt közli a marseilli kertészeti társulat által f. é. szept. 10—19 napjain Marseille-ben rendezendő kertészeti kiállítás tervrajzát. — Tudásul vétetik.

8. Bemutatattik a kertészeti-, méhészeti és selymészeti szakosztálynak f. é. jul. 2-ki ülésében végrehajtott önszervezéséről szóló jelentése; mely szerint a szakosztály havonként egyszer rendes gyűlést, vasárnaponként d. u. 5 órákor — a gyümölcs válfajok izlelése, összehasonlítása és ismertetése végett — gyümölcs izlelési összejöveteleket fog tartani; s végre — hogy működése hatásosabb legyen — a helyi és vidéki ügybuzgó gazdákat is közreműködésre és részvételre fogja felhívni. — Tudásul vétetvén, a teendő intézkedések végrehajtásával a szakosztály elnöksége bizatik meg.

9. Gróf Zichy Nándor, mint a jegybankügyi bizottság jegyzője, felhívja az egyletet, hogy a jegybankügyben nyilvánított véleményét egy második példányban küldje meg. — A jegybankügyi tárgyalásokra egyletünk részéről — annak idején — 3 képviselő lévén kinevezve, e körülményről a bizottsági jegyző ur értesítettetni határoztatik.

10. Bemutatattik Bálint Károly kertésznek egyletünk köztelkén f. é. tavaszán beoltott gyümölcsfa csemetékről előleges szerződés alapján kiállított számlája 101 ft 5 krban. — Kifizetni határoztatik.

11. Az orsz. erdész egyletnek 1869-ről egybeállított

évkönyve könyvtárunk számára megküldetvén — Köszönettel fogadtatik.

12. Kodolányi Antal tagtárs „Die Kultur und Zube-
reitung des Flachses“ cz. műve egy példányát az egylet-
nek felajánlván. — Köszönettel vétetik.

(Vége következik.)

Levelezés.

Szászváros május 20 1870.

Az el nem fedett szőlők a téli fagy következtében mind elpusztultak, s a kórónát és vesszőket egyiránt le kellett vág-
ni, hogy új termőágakat hozzon. Az elfedettek szépen hajtanak,
s meglehetősen termésre van kilátásunk. Az újbor akója 8, a
68-dikinek 9 — 10 fr. Tegnap küldetett egy finom minőségű
fehér bor-szállitmány Morvába, akónként hordostúl 12 frton.
A múlt hóban valék Csombordon a b. Kemény István pinczé-
jében. Közel 800 akó riezling-bor volt ott. 1867 — 69-ből,
melyből, kivált a két utóbbi évi tanúsítja, hogy ezen nemes
faj mily jól tenyészik nálunk. A 68-diki akója 32 frton kelt.

F. F.

N. Almás jun. 23 1870.

Tiszta buzáinkban a szél nagy kárt tett, földre döntvén
azokat; a kender, len, árpa és zab közép termést mutatnak;
a tavalyi komló-lóher vetés angol perjével keverve, szép ter-
mést adott, ellenben a régebbi lóher gyenge; a zabot a vad-
repcze lepte meg. A tengeri kapálás most végződött be. A
mohar rosszul kelt. A búkkönyt, mint zöld takarmányt, javá-
ban használjuk.

P. F.

Koltó, jul. 5. 1870.

Földeink egyáltalán rosszak lévén, természetes, hogy ter-
mésünk is olyan. Szénánk fél termés; kukuriczánk, főleg a
sok hideg szél miatt, elsatnyult; zab, alakor, répa-kevés; gyü-
mölc, főként szilva, semmi. Az őszi vetések, hol korán történt,
szépek.

Sz.

Egerpatak, július 12. 1870.

Tisztelt szerkesztőség!

Jelen hó 8-án Maksa községében borzasztó jég vihar
dult. Délután 2 — 3 óra közt rekkenő meleg után észak-nyu-
gatról terhes fellegek kezdtek az égen feltornyosulni, s rövid
játéka után a felbőszült elemeknek, hullani kezdett a szinte
dió-nagyságu jég, s néhány perc alatt egy arasz magas jég
borította a földet, s Maksa községe öszhatára két-harmadát
teljesen, tavaszhatárát pedig merőben semmivé tette; valamint
minden kerti veteményeket, nem maradván a mezei gazdák
nagyobb részének annyi gabonája, mivel az őszi alá szántott
földrét elmagolja; de ezen dulással nem érvén bé az elemek,
a jég hullást még fellegszakadáshoz hasonló záporosó követte,
miből oly árvíz keletkezett, hogy a faluban kőkeretek leontott,
apróbb házi állatokat, borjut, sertést, tyukot sokat elsodort, a
rétről pedig a mi széna bé nem volt hordva, mind elvitte, ré-
műletes képet hagyván maga után. A kár nagyságát egész tel-
jességében csak a szerencsétlen károsultak bírják felfogni, ki-
ket veszteségük tudata, s a jövő iránti aggodalom mélyen
lesújtott. Óvjon az ég jövőben ily szomorú való békövetkezé-
sétől. A szomszéd községek Léczfalva és Várhegy határait is
a jelzett jégvihar jelentékenyül érintette.

Ezen napon Háromszék nagyobb részében sok eső volt.

Junius hava inkább száraz, mint nedves volt, azért az

ugarlást is átalán csak a július 8-iki eső után lehetett végez-
ni. — Az említett hó első felében az éjszakák nagyon hűvösök
voltak, a nappalok pedig forró mellegek, mi eleinte a török-
buzát megkezdette sárgítani, s földhöz szoritani, úgy szintén a
zabokat is, hanem az utó felében lett gyakoribb eső és mér-
sékeltőbb időjárás helyre hozta, s ma már elég szépek, vala-
mint minden tavasztermények.

Ősz gabonáink érni kezdettek, kalászuk elég teljes kö-
tésűeknek mutatkoznak; a kövérebb földekben buza, rozs sok
ledült, a szénatermés kielégítő, mi részint már behordatott
részint pedig boglyában van.

Barmaink egészségi állapota kitünő.

Egész junius hóban a nyugoti szél volt az uralgó, mi
csaknem naponta eső fellegeteket hajtott az égre, s gyakran el
is űzte.

S.-Szt.-Györgyön az országos vásár junius hó 29 és 30-án
folyt le, elég látogatott volt, középserű forgalommal — szarvas-
marha ára szilárdon tartotta magát a tavaszi árak szerint, —
ezen országos vásáron fizették a búzának köblét (négy erdélyi
véka) minőség szerint 7—8 ft, rozsnak 4 ft 80 kr, törökbu-
zának 4 ft, s alább is, zab kevés volt, megvették köblét 3 ft
60 kron, s fennebb is, turó vedre elkelt 1 ft 80 kron, egy
font szalonna 40 kr, egy font hus 18 kr, egy kupa köleská-
sa 12—14 kr, egy öl tűzifa 5—6 ft, 1000 zszindely 7—8 ft.

teljes tisztelettel,
M á r k I s t v á n.

Egyveleg.

* A k. monostori m. kir. gazdasági tanin-
tézeti tervrajza közelebről jelent meg. Targyalva van
benne az intézet célja, a tanfolyam tartama; az oktatás mód-
ja (a 2 és 3-ad évi tanfolyam órarendjével); a főlvételi felté-
telek; az ismétlési s évi vizsgálatok és bizonyítványok; az inté-
zeti cseléd-képezde, — s végre függelékül az intézet általános
szabályai. A tervrajzból van néhány példány szerkesztőségünk-
nél is, melyekből az ügy iránt érdeklődő gazdák számára és meg-
keresésére szívesen szolgálunk.

* A k. monostori gazdasági tanintézethez a vegytan
tanárává Tuba Lajos, m.-óvári segédtanár, a növénytermelés
tanárává Vörös Sándor, s végre segédtanárrá Kertész György,
nagy-bányai erdészgyakornok, nevezettek ki.

* Marhavész. A szarvasmarhák közt Hunyadmegyé-
ben, Felső-Szálláspatakon uralkodott vész közelebről ismét
megújult s egy elkülönített csordát lepott meg, hol is 40 be-
teg marha közül 9 meggyógyult, 11 elesett, 5 lebunkoztatott,
15 pedig további felügyelet alatt maradt. Az összes marhavesz-
teség 69 darab.

* A belföldi szarvasmarháknak a szomszédos duna-
fejedelemségi legelőkre leendő kihajtása iránt múlt évben ki-
bocsátott tilalmat a földm. ipar- és keresked. miniszt. — az
ország marha-biztonsága végett — a vesztglői vonalon kívül
fekvő legelőkre is kiterjesztette.

* Az erd. szász gazd. egylet rendelkezésére a földm.
ipar- és keresked. m. k. miniszt. gazdasági célokra következő
összeget bocsátott: a haltenyésztés emelésére 1000 frtot;
szarvasmarhatenyésztés emelésére, illetőleg állatkiállítások ren-
dezésére 500 frt; a méhészet előmozdítására 200 frtot.

(M. P.)

* A z ő n á l l ó erdőgazdák, az erdővédelmi és szak-

értő segédszemélyzettel f. 1870. évben Kolozsvárt tartandó államvizsgák idejéül november 14-ik napja tűzetett ki. Azok, kik e vizsgákra előállani kívánnak, ez iránti kellőleg felszerelt kérvényeiket, illető előljáró hatóságaik útján, okt. 20-ik napjáig az erdélyi kir. biztosi hivatalhoz juttassák be. Kolozsvárt, jun. 27-én 1870.

* A m. k. igazságügy miniszterium f. évi július hó 23-án 10861 sz. a. kelt rendelete folytán, a telek-önnyvi helyszinelés Erdélyben Naszód, és Besztercze vidékeken, Aranyos-, Csik-és Háromszék székely székekben, Brassó, Kőhalom, Nagy-Sink, Medgyes, Ujegyház városok és szász székekben, valamint Segesvárszék falusi községeiben, végre Udvarhely, Oláhfalva, Fogaras, Gyulafejérvár, Nagy-Enyed, Abrudbánya és Verespatak, Vajdahunyad, Hátszeg, Vizakna és Munda, Torda és Déva városokban a folyó évi július és augusztus hónapokban meg fog kezdetni.

* Erdély népessége az új népszámlálás szerint következő: férfi: 1.065,210; nő 1.043,897; összesen 2.109,107. Az 1857-iki számlálás óta történt szaporodás 188,520, vagy kerek számmal 10%. A magyar birodalom összes népessége 15.430,000; minden □ mfdre 300 lélekkel esik több, mint 14 évvel ezelőtt.

* Búza üszög ellen. Dombasle a meszet és glaubersót ajánlja, következő eljárás szerint: a glaubersó lágymelig vízben feloldatik (a vetőmag mennyiségéhez képest oly arányban, hogy minden 1 $\frac{1}{2}$ iccze vizre 6 lat glaubersó jöj-jön). Ezen oldattal a garmadába vont búzát, folytonos forgatás közt meg kell locsolni, kerti-öntöző kannából, arra ügyelvén, hogy lehetőleg minden szem megnedvesedjék, mi körülbelől akkor szokott megtörténni, ha a víz a garmada alól már folyjni kezd. Ekkor a garmadát mindjárt, nehogy a szemek megszáradjanak, porrátört friss oltott mésszel behintjük, (ezt legkönnyebben eszközölhetni rostával); mi közben a garmadát szinte folyvást forgatni kell, itten megint arra ügyelvén, hogy lehetőleg minden szemre jusson mész. Az ekkép elkészített vetőmagot azonnal el lehet vetni, vagy állhat is egy néhány napig, csak hogy gyakran meg kell forgatni.

* Uj arató gép, mely mindjárt közt is. Marsh és Kune urak hozták Amerikából e gépet, s jun. 15-én felszóliták a magyar orsz. gazd. egyletet, hogy gyakorlati kísérlet végett, tetszése és belátása szerint, tüzzön ki határidőt és helyet. Az átirat szerint a gép összeállítása egyszerű, sulya 900 angol font, 5 láb tért vág, s huzására egész aratás alatt 2 ló elég; mellette működik egy kocsis és két napszámos; kiállítás nem drágább, mint a közönséges arató gépeké. Amerikában évenként ezerek adatnak el belőle. A próbatét f. hó 11—13-án N.-Váradon tartatott meg, hol képviselve volt egyletünk is. Az eredményt jövő számunkban fogjuk közölni.

Időjárás.

Június hó második felében 3 derült, meleg nyári nap állott be, azután hűvös éjszak-nyugati szelekkel majd nem a ló végéig tartó esős idő következett. 16-án reggel és délben borongó, estve éjszakai széllel kiderült, mire 17. 18 és 19-én három felhőtlen, s igen meleg nap következett, melyeken a légmérséklet délben: 21 és fél R foknyi vala. 20-án hajnalban derült, az éjszakai szél nyugatra fordulván lassan beborult. 21-én reggel kevés, délután 5 órakor pedig sűrű eső esett, ennek kivált pedig a támadt hűvös esős éjszak-nyugati szélnek folytán

a légmérséklet annyira meghűlt, hogy a hőmérő 22-én mint borongós esős napon délben csak: 12 R. fokot mutatott. 23-án reggel borult, kevés esővel, délben borongó: 15 és fél foknyi meleg, estvére kelve, valamint estve is újra erős éjszak-nyugati széllel esős idő. 24-én reggel borult, délben borongó: 18 és $\frac{9}{10}$ foknyi meleg, az éjszakai szél keletire változván estvére kiderült. 25-én reggel keleti szél lengése mellett derült, szép, kellemes, 15 foknyi meleg idő, déltájt a szél délre fordulván délután 3 órakor kevés esőt hozott. 26-án reggel és délelőtt éjszak-nyugati szél lengése mellett többször eső esett, mire a lég ismét meghűlt, úgy hogy délben: 12 és fél, estve pedig csak 8 R. foknyi meleg volt. 27-én reggel borult, délfelé az ég rövid időre felderült, s a levegő 16 foknyira átmelegedett, délután borongó éjszak-nyugati széllel, 28-án reggel és délben borongó, a közép légmérséklet: 15.6 R. foknyi vala, estve beborult és 29-én 5 órakor reggel jó eső esett, délben valamint délután borongó éjszakai széllel. 30-án éjszaknyugati széllel derült idő.

A légsulymérő 0 fok hőmérsékletre szállítva 16—25-ig csökkent: 326.51—321.16 par. von. 26-án 3. p. vonallal 27 és 28-án két von. csökkent, 29-én fél és 30-án is fél v. emelkedett.

Az egész hó lefolytában derült nap volt: 3, borongó: 21, borult 6. Az összes csapadék: 26.5 p. von. magosságot ért.

A túralgó szél e hó második felében az éjszakai és éjszak-nyugati volt.

Július hó borongó idővel a légsulymérő majdnem rendes állásával kezdődött. A hó első hetében a meleg naponkint mindinkább növekedvén rekkenő hőséggé vált, úgy hogy a légmérséklet délután rendszeren 24 sőt 25, estvénként 17 és 18 R. foknyi vala.

1-én reggel borongó, délben 19 és fél foknyi meleg idő, estve kiderült. Ezen derült idő 2-án estvéig tartott, midőn délnyugati széllel borulni kezdett, mire 3-án majdnem egész napon eső esett, mely alatt a légmérséklet annyira meghűlt, hogy a hőmérő délben: 11 és $\frac{7}{10}$, estve: 9 és $\frac{6}{10}$ R. fokot jelzett. 4 és 5-én éjszaknyugati szél lengése mellett borongó idő járt. 6-án reggel és estve derült, délben borongó meleg idő. 7-én mint derült napon rekkenő forróság lett, a légmérséklet délután: 25 R. foknyi vala. 8 és 9-én borongós, igen meleg idő járt. 10-én reggel és délben derült, délután 24 R. foknyi meleg, estve délről zivataros felhők villámlással s ég-dörgéssel, de igen kevés esővel jöttek, melyek tovább vonulván 11-én ismét szép idő nagy hőséggel járt. 12-én reggel derült: 18 R. foknyi meleg idő, délután 25 és $\frac{7}{10}$ foknyi hőség. 13-án derült, 27 és $\frac{2}{10}$ foknyi hőség, mely az idén a legnagyobb volt. 14-én borongó, nagy hőség és déli széllel, estve 9 órakor délről nagy égi háboru villámlással, dörgéssel és esővel érkezett, a dörgés éjjelig tartott. 15-én borult, a lég az eső folytán meghűlvén, reggel 15 és déltájt csak: 17 R. foknyi vala.

A légsulymérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva e hó első felében 1—3-ig csökkent: 324.08 — 320.76 par. von. 3—6-ig emelkedett: 326. 11 par. von. 6 csökkent: 323, 11 par. von. A túralgó szél e hó első felében az ény. és délny. volt.

— Jég károk. Nem lesz érdektelen pár sorban a f. év jég-krónikáját adni. Theoreticus és practicus szakemberek már a május

időjárásokból jeges eszrendőt jelzettek. A váltakozva forró meg hives napok és éjjek, a kora tavaszi nehéz idők némi bizonyossággal hagytak erre következtetni; s valóban szokatlan jókor kezdtek jeges viharok több vidéken átvonulni; már május 12-én jégverések voltak a Mezőség egy részén, N. Sármás, Gyeke, Tuson, Sz.-Györgyön s a többi közelebb-távolabb fekvő vidékek is szenvedtek, bár nem nagyon, részint mert a jég erős esővel volt vegyes, részint mert a vetések még nagyon fejletlenek voltak; 14-én megint Gyalutól kezdve fel a havasnak volt jég eső, ennek ereje azonban jobbra az erdőbe ütődött; most szünet állott be a jégverésben június elejéig; június 3-án megint kiterjedt jeges viharok mutatkoztak a Szilágyság Érmelléki részén; Szt. Király, Mihályfalva, Ákos, Mindszent, Girólt stb. érezték súlyát; ugyan az nap ugyanazon órájában itt is, mint ott nyugatról délkeletre vonulva, erős vihar vonult át Senkről ki a fogarasi vidékre; június 11-én az Aranyos alsó mentén kiindulva, Hadrévnél el, átcsapva a Maroson Csúcsot, Koppándot, verve Ujvárig s innen be a hegyek közzé ütödvé, keskeny vonalban vonult a jégvihar. Közbe kissébb-nagyobb terjedtséggel ismét voltak jeges; megemlített azonban a 21-iki, mely nagy területen s egy ugyanazon órában két különböző irányból indulva, L formában találkozott Vasas Szt. Ivány és Göcz között egy időben verve K. Sármást Naszólyt, Czegét és Füzest s Dobokamegyé ezen egész területét. Legérdekesebbek azonban a július 8-diki jégverések, a délután $\frac{1}{2}$ 1 és $\frac{1}{2}$ 2 órakor Torda határa egy részén dult jégvihar, már két órakor Háromszéken Léczfalván, Várhegyen stb. volt a közbe eső vonalon, hol éreztette magát, hol egészen megszünve; sokat szenvedett a jégkárnál Egerbegy és vidéke, aztán M. Szakálon át a Mezőség alsó része. Pár nap óta az időjárás megint olyan, hogy bátorsággal lehet ismételt jégverésekre következtetni, s féltő, hogy a tapasztalt gazdák jóslata épen aratás táján, a midőn az érett gabnában legtöbb kár esik, fog teljesedésbe menni; azért jó lesz, kinek szép várandósága van, ha csak pár hete is van még hátra, nem kockáztatni néhány forintért egy szép évi reményét s a gabonákat, ha kalongyában is, jég ellen biztosítani, mert az egyszerre beállott rekkenőség mellett a jégverés több helyen kimaradhatlan,

— a.

Piaczi árak.

Hétivásár Kolozsvárt, 1870 jul. 7- és 11-én. Tisztabuza (nagy vékával) 2 ft 70—80 kr, kétszeres 2 ft 20 kr, rozs 1 ft 60, árpa 1 ft 20 kr, zab 1 ft, törökbuza 1 ft 20—30, pityóka (új), 50—60 kr, fuszujka 1 ft 65—75 kr; 1 pár csirke 40 kr, récze 60 kr, pipe párja 1 ft 30 kr, 1 font szalonna 36—40 kr, turó 28—32 kr, 1000 zsendely 5 ft 5 ft 69 kr, 1 pár szarufa 3 ft.

Sz.-Udvarehely. Tisztabuza (nagy vékával) 2 ft 20—30 kr, elegyes 1 ft 60—70 kr, rozs 1 ft 20—30 kr, törökbuza 1 ft, 1 font marhahús 19, disznóhús 22 kr, 1 szekér fa 2 ft 50 kr, 4 ft.

Naszdóvidéke, ápril—május 1870. Tisztabuza (méről) 4 ft 80 kr, 5 ft 40 kr, kétszeres 3 ft 40 kr, 4 ft 20 kr, gyengébb elegybuza 2 ft, 60 kr, 3 ft, rozs 2 ft, 4 ft 10 kr, árpa 1 ft 60 kr, 2 ft 20 kr, alakor 1 ft 60 kr, zab 1 ft 30 kr, 2 ft, törökbuza 1 ft 20 kr, 2 ft 20 kr, pityóka 1 ft, 1 ft 40 kr, 1 kupa borsó 6—16 kr, fuszujka 6—10 kr, lencse 6 kr, óbor 44—48 kr, sör 16—20 kr, 1 mázsa széna 2 ft 20 kr, 4 ft 40 kr. (hihetetlen ár! Szerk.) szalma 60 kr, 2 ft 20

kr, 1 pár szép ökör 210—265 ft, közepes 150—180 ft, szép tehén párja 120—160 ft, közepes 80—100 ft, 1 pár ökörbőr 30—40 ft, tehénbőr 24—28 ft, 1 mázsa fagygyu 22—25 ft, 1 font hús 14—16 kr, 1 hosszú öl fa 4—9 ft, rövid 3 ft 50, 5 ft 40 kr, 1 mázsa gypaju 28—40 ft, kézi napszám 30 kr, 1 ft 40 kr. Községi tudósítás.

B.-Szolnok megye, B.-Váralya 1870 I. évnegyed. Tisztabuza (kis vékával) 2 ft 40 kr, kétszeres 1 ft 40 kr, rozs 1 ft 10 kr, árpa 1 ft 30 kr, zab 75 kr, haricska 1 ft törökbuza 80 kr, borsó 90 kr, lencse 1 ft 20 kr, 1 ló 100 ft, ökör 130 ft, tehén 80 ft, bival 100 ft, juh 6 ft, sertés 14 ft. A vetések nagyon jól néznek ki, csak egy-egy helyen a sok víz miatt az őszi vetések elpusztultak. Rácz Miklós, szolgabíró.

B.-Szolnok megye, bethleni járás, 1870 II. évnegyed. Tisztabuza (nagy vékával) 2 ft 60 kr, kétszeres 1 ft 60 kr, rozs 1 ft 40 kr, árpa 1 ft 50 kr, zab 80 kr, haricska 90 kr, törökbuza 1 ft 5 kr, borsó 1 ft 20 kr, lencse 1 ft 20 kr, paszuly 1 ft, bükköny 1 ft 40 kr, pityóka 70 kr, kendermag 1 ft 40 kr, alakor 1 ft 20 kr, tűzifából egy köb öl 10 ft, lágy, épületfának folyó öle 60 kr, a keménynek 1 ft; 1 ló 120 ft, ökör 120, tehén 85, bival 100 ft, sertés 12 ft, juh 8 ft, kecske 7, bány 3 ft, 1 lud 80 kr, gidó 1 ft 40 kr, tyuk 35, csirke 15 kr, pújka 1 ft 40 kr, 1 malacz 1 ft 20 kr, 1 igás napszám 1 ft 40 kr, kézi 50 kr. A téli fagyot kiállott tisztabuzák gazosak ugyan, de kalászaik dúsak; a rozs vetés jó; az árpa, alakor és zab gyengék; törökbuza és hüvelyesek közepesek; a takarmány általán nagyon gyenge.

Ferencz Adolf, szolgabíró.

B.-Szolnok megye, kőfarki járás, 1870 II. évnegyed. Tisztabuza (kis vékával) 2 ft 40 kr, kétszeres 1 ft 90 kr, rozs 1 ft 40 kr, árpa 1 ft, zab 75 kr, haricska 1 ft, törökbuza 1 ft 20 kr, paszuly 1 ft 20 kr, 1 db ló 70 ft, ökör 100, tehén 60, bival 55 ft, juh 5 ft 50 kr, sertés 14 ft, 1 igás napszám 1 ft 40 kr, kézi 45 kr. Az ezen vidéken termelt kevés őszebuza jó termést mutat; a tavaszbuza, zab, s más tavaszvetések mind közepesek; törökbuza a közepesnél valamivel jobb; fű és vetett takarmány neműek meglehetősek. Elemi csapások még idáig nem voltak.

Szántó Márton, szolgabíró

B.-Szolnok megye, rettegi járás, 1870 II. évnegyed. Tisztabuza (kis véka) 2 ft 75 kr, kétszeres 2 ft 10 kr, rozs 1 ft 70 kr, zab 1 ft 30 kr, törökbuza 1 ft 20 kr, fuszujka 2 ft 20 kr, 1 db ló 80, ökör 120, tehén 100, bival 150 ft, juh 8 ft, sertés 12 ft, 1 igás napszám 2 ft 40 kr, kézi 60 kr. Az időjárás szárazsága miatt, a termények állása közepes.

Czecz Károly, szolgabíró.

Nyílt posta.

40.) A szállökötözés, lenmivelés, felhívás stb. tárgyhalmaz miatt későbbre maradtak.

TARTALOM: Pályázat k.-monostori alapítv. helyekre. — A tentalak és haszonvétel közti viszony a szarvasmarhánál I. — Gazd. congressus Temesvárt (vége). — Társalgó: Választmányi ülés jul. 4. — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyílt posta. —

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.